

Dysfagie

Slikproblemen

Informatiebrochure patiënten

1. Inleiding.....	4
2. Hoe verloopt slikken?.....	4
3. Wat is een slikprobleem?.....	5
4. Hoe ontstaat een slikprobleem?.....	5
5. Hoe slikproblemen verhelpen?.....	5
6. Wat kan er mislopen?.....	6
7. Waarop kan je letten?.....	7
8. Wie is wie.....	12
Contact.....	12

Beste patiënt,

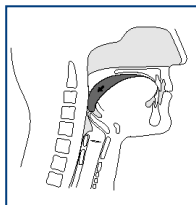
Welkom op de dienst NKO van het UZA.
In deze brochure vind je meer info over
slikproblemen.

Heb je na het lezen ervan nog vragen, dan
kan je ons steeds contacteren
(gegevens zie achterzijde).

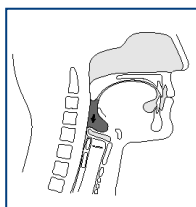
1. Inleiding

Slikproblemen (of dysfagie) komen heel vaak voor en hebben een negatieve invloed op de algemene gezondheid en levenskwaliteit. Maar een goed begrip van het verloop van slikken en een gepaste behandeling kunnen heel wat moeilijkheden voorkomen.

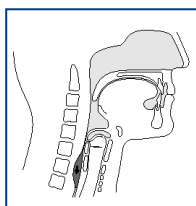
2. Hoe verloopt slikken?

Voedsel (of vloeistof) wordt in de mond gekauwd en met speeksel vermengd tot een voedselbol. Deze wordt door een tongbeweging in de mond naar achter gebracht, waar vervolgens de slikreflex wordt uitgelokt.

Door de samentrekking van verschillende spiergroepen beweegt de voedselbol zich verder naar de keel en slokdarm. Een goede lipsluiting verhindert dat het voedsel opnieuw naar buiten komt. Het voedsel kan ook niet naar de neusholte doordat deze door het gehemelte afgesloten wordt. De luchtpijp wordt beschermd door het strotklepje en de stemplooien.

De slokdarmmond wordt geopend en de voedselbol kan in de slokdarm. Via de slokdarm bereikt het voedsel de maag.

3. Wat is een slikprobleem?

Dysfagie uit zich in verschillende symptomen: pijn, een moeilijke passage, verslikken ... Verslikken treedt op als het voedsel of vloeistof het strottenhoofd en de luchtpijp binnendringt. Een slikprobleem is niet hetzelfde als een voedingsprobleem. Bij een voedingsprobleem verloopt het slikken op zich wel goed, maar kan of wil de persoon om de een of andere reden geen voedsel innemen (bv. bij dementie, psychische problemen...).

4. Hoe ontstaat een slikprobleem?

Een slikprobleem kan ontstaan door neurologische problemen (hersenletsel, spierziekte, ziekte van Parkinson ...) of aandoeningen in het hoofd-halsgebied (gezwel, Zenkerdivertikel ...). Ook medische behandelingen (operatie, chemotherapie, radiotherapie ...) of bepaalde medicijnen kunnen het slikken en/of de speekselproductie beïnvloeden. Tot slot kan ook het normale verouderingsproces het slikken verstoren.

5. Hoe slikproblemen verhelpen?

Bij aanhoudende problemen verwijst je arts je door voor een gespecialiseerd onderzoek bij het dysfagieteam:

- De NKO-arts brengt duidelijkheid over de ernst en oorzaak van het probleem.
- De logopedist leert je op de meest comfortabele en zo veilig mogelijke manier slikken. Soms volstaan enkele eenvoudige aanpassingen aan de houding of het voedsel. De logopedist kan ook een andere manier van slikken aanleren of oefeningen geven ter verbetering van het slikken.
- Als je dagelijkse voedselinname onvoldoende of problematisch is, adviseert de diëtiste je over hoe je je voeding kan aanpassen.

6. Wat kan er mislopen?

In onderstaande tabel staan de meest voorkomende problemen en hun mogelijke oorzaken op een rijtje:

Symptoom	Mogelijke oorzaak
Kwijlen/leken van voedsel uit de mond	• Onvoldoende lipsluiting • Onvoldoende kaakbewegingen
Voedsel blijft volledig of gedeeltelijk in de mond	• Verminderde mondbewegingen (bv. tong) • Verminderde spierkracht (bv. tong) • Verminderde gevoeligheid in het mondgebied
Kauwproblemen	• Onvoldoende spierkracht van de kaken • Gestoorte coördinatie • Gestoorte tongbewegingen
Droge mond	• Gestoorte speekselproductie • Radiotherapie/medicatie
Drank/voedsel komt langs de neus terug of dringt de neusholte binnen	• Onvoldoende afsluiting van de neusholte door het gehemelte
Herhaalde slikpogingen	• Moeilijk starten van de slikreflex • Gestoorte bewegingen van de keelspiers
Voedsel blijft achter in de keel	• Onvoldoende krachtige slikreflex • Moeilijk transport van voedsel door de keel
Je hoest reeds vóór je slikt	• Voedsel loopt in de luchtweg vóór je geslikt hebt
Je verslikt je (hoesten tijdens of onmiddellijk na slikken)	• Voedsel gaat het strottenhoofd of de luchtpijp binnen
Je moet meermaals hoesten na afloop van de slikact	• Voedsel blijft aanvankelijk achter en komt later in de luchtpijp
Je geraakt in ademnood	• Een voedseldeeltje blokkeert de luchtpijp
Er blijft voedsel laag in de keel zitten	Problemen ter hoogte van de slokdarmingang of de slokdarm zelf
Tijdens of na de maaltijd komt er voedsel (geen reflux) terug in de mond	
Hoesten na afloop van de slikact	

7. Waarop kan je letten?

Omgeving tijdens het eten

- Zorg voor een rustige omgeving en probeer praten tijdens het eten te vermijden.
- Neem voldoende tijd om te eten.

Houding tijdens het eten

- Probeer goed rechtop te zitten met het hoofd lichtjes voorover gebogen.

Aanbieden van het voedsel

- Neem een aangepaste portie: niet te groot of te klein.
- Neem pas een nieuwe hap of slok als de vorige weggeslikt is.

Keuze van het voedsel

- Vermijd:
 - Prikkelende dranken zoals frisdrank, bruisend water, fruitsap van citrusvruchten ...
 - Voedsel met brokjes zoals soep met groentestukjes of balletjes, kervelsoep ...
 - Droog, kruimelig of hard voedsel zoals droge koekjes, ongeschild fruit, koolsoorten, peulvruchten ...
- Pas het voedsel aan bij specifieke problemen (bv. indikken van dranken) en vraag bij twijfel advies aan de logopediste of diëtiste.

Materiaal

- Gebruik alleen speciale materialen (zoals tuitbekers of thermische bekers) als het echt nodig is. Ze zijn niet ontworpen voor personen met slikproblemen en lokken soms verslikken uit. Gebruik dus liever een brede beker of een gewoon glas.

Voorzorgen bij verslikken

- Als je voelt dat het voedsel niet in één keer weggeslikt is, slik dan een tweede keer of neem een slokje water.
- Schraap de keel wanneer het voedsel in de keel blijft steken.
- Als je je verslikt, probeer dan goed door te hoesten.

8. Wie is wie

Revalidatiecentrum

Mevr. Anouk Hofkens – directeur

Mevr. Hilde Devenyns – hoofdlogopediste

Neus-keel-oorartsen

Prof. dr. Olivier Vanderveken – diensthoofd NKO

Dr. Gauthier Desuter - revalidatiearts

Dr. Diane Van Rompaey – revalidatiearts

Logopedisten

Mevr. Anke Aerts

Mevr. Nina Boni

Mevr. Cindy Guns

Mevr. Hermien Heres

Mevr. Anna Overlaet-Michiels

Dr. Leen Van den Steen

Prof. dr. Gwen Van Nuffelen

Mevr. Els Verhaeghe

Contact

In het Universitair Revalidatiecentrum voor Communicatiestoornissen van het UZA staan verschillende therapeuten in voor de multidisciplinaire begeleiding bij dysfagie. Ze zijn dagelijks bereikbaar tussen 9.00 en 17.00 op het nummer 03 821 34 04 en via nko@uza.be.

Deze brochure bevat algemene informatie en is bedoeld als aanvulling op het gesprek met je zorgverlener.

UZA / Drie Eikenstraat 655 / 2650 Edegem

Tel +32 3 821 30 00 / www.uza.be

Volg ons op facebook en twitter